

Beste reizigers,

Ja, het modernisme slaat toe, ook in de terminologie, en wij ouderen haasten ons om niet ouderwets over te komen. Vooral niet omdat deze bijeenkomst een ontmoeting is van generaties: de jonge studenten, de middelbare gezagsdragers – hier vertegenwoordigd door de Stichting Studentenhuisvesting – en de bejaarde ex-studenten en ex-autoriteiten.

Naar goede academische traditie luisteren wij feestjes op met filosofische verhandelingen over een actueel onderwerp. Zo'n lezing wordt dan later gepubliceerd, reden waarom ik u vandaag toespreek vanaf papier, anders dan ik gewoonlijk doe voor de vuist weg.

Het gekozen onderwerp zal zijn een kwestie die de eerder genoemde generaties verbindt enerzijds, en anderzijds verdeelt door een niet aflatende stroom van frames, kletsverhalen, geruchten en verdachtmakingen van lieden die meer in het grote geld geloven dan in feitelijkheid. Het gaat natuurlijk om het pensioenstelsel en diens hervormingen, hetgeen ik in enige minuten zal verduidelijken.

Even historisch: héél vroeger was pensioen een blijk van tevredenheid van de werkgever na een leven in trouwe dienst. Veel kwam het niet voor; zo oud als nu werd men niet. Voorbeeld: neem Josef Haydn, in dienst van de familie Esterhazy in Oostenrijk. Toen hij echt oud was, kreeg hij uit erkentelijkheid een toelage, kon blijven wonen in zijn dienstwoning, en werd ontslagen van zijn verplichtingen. Geheel een gunst op kosten van de werkgever. Dat evolueerde tot een recht bij sommige goedwillende werkgevers zoals de overheid. Nog steeds geheel op kosten van de werkgever, maar ook afhankelijk van de luim. Omdat toezeggingen soms niet konden worden nagekomen, werden pensioenfondsen verplicht opgericht om gereserveerd geld te beschermen. De reserveringen werden in cao's opgenomen en soms werd een deel van de premies opgebracht uit het loon. De overheid faciliteerde het pensioenstelsel met de omkeerregel. Dat was minder genereus dan het lijkt, want de overheid profiteerde sterk mee, vooral nadat het mogelijk was gemaakt om te beleggen in zakelijke waarden.

De verantwoordelijkheid voor het pensioen bleef in grote mate bij de werkgever: een overschot aan revenuen vielen hem toe, maar een tekort in het pensioenfonds moest door hem worden aangevuld. Geen wonder dat de fondsen paritair bestuurd werden: door werkgevers en werknemers via vakbonden gezamenlijk.

Inmiddels staat ons pensioenspaarsysteem onder druk. Het systeem is erg conjunctuurgevoelig geworden. Zie maar: bij laagconjunctuur gaat de rente omlaag, en (in ons land met onze regelgeving) de verplichting van het fonds omhoog en de premie ook, en dat vermindert het herstellvermogen van de bedrijven. Die willen die rekening niet betalen dus trekken zij zich terug als sponsor, de overheid als grootste werkgever voorop. Als wij spreken over een noodzakelijk nieuw pensioenstelsel dan beseffen wij niet dat dat nieuwe

systeem er al lang is: de boven beschreven regelgeving, genaamd Financieel Toetsingskader ofwel FTK, heeft in gang gezet dat de bedrijven eigenlijk van het hele systeem af willen. Te weinig kans op extraatjes, teveel kans op moeten bijbetalen. Dat wordt nog versterkt door boekhoudregels die eisen om verplichtingen als deze op de balans op te nemen. Wat goed bedoeld was om ons systeem te redden blijkt juist het tegengestelde effect te hebben. Werkgevers trekken zich terug, het wordt een kwestie van tijd om ze ook uit de fondsbesturen te zetten, en de overheid gaat denken dat de pensioengelden van ons allemaal zijn, terwijl niets minder waar is. Zoals de Hoge Raad reeds in 2012 uitsprak: de gelden in de fondsen zijn van de werknemers, ieder afzonderlijk. De werknemers zijn de crediteuren zoals u crediteur van uw bank wordt wanneer u uw geld daar toevertrouwt.

Het is overduidelijk. De Europese Commissie constateert dat het met de economie – zeg de rijkdom van de bedrijven – wel goed zit in Nederland, maar dat er nog wel pensioenhervorming nodig is. De Commissie ziet gemakshalve niet in dat in Nederland sluipenderwijs een enorme hervorming plaatsgevonden heeft doordat de werkgevers zich als partij financieel gezien teruggetrokken hebben. Vakbonden die graag goede maatjes blijven, hebben dit toegestaan.

Geachte generaties, u allen hebt groot belang bij een behoorlijk pensioensysteem. De jongeren omdat zij een opbouw behoeven die straks tot een goede uitkering leidt, misschien niet 100% gegarandeerd en enigszins ademend met de heersende welvaart. De nu middelbaren zodat zij niet voor de grote onbetaalde rekeningen moeten opdraaien die het gevolg zijn van sommige perversiteiten die in het systeem zijn geslopen; daar zou ik een aparte lezing over kunnen houden. En de ouderen die - in goed vertrouwen op beloftes uit het verleden - nu moeten ervaren dat zij in crises de rekening betalen en bij voorspoedige economie ten tweede male.

Onze politici zijn bijzonder conservatief. Wat zij een jaar of 8 geleden in crisistijd hebben geleerd en wat inmiddels als kennis is achterhaald, blijven zij Oost-Indisch papegaaien.

Zouden wij, reünisten van de Groenewoudseweg 102, dit 50 jaar geleden hebben vernomen, dan zouden wij onder het genoegen van een partijtje papierprop-voetbal dat als criminele behoudzucht adresseren. En snel daarna weer onze kamers opzoeken om via ons onvolprezen, zelf aangelegde lijntje, van muziek te gaan genieten tijdens de studie. Of zelf muziek te maken, zoals Chris Michels dadelijk zal toelichten.

Eigenlijk zijn wij best benieuwd hoe de nieuwe studenten zich met elkaar verstaan en of het mogelijk is dat zij straks, over 50 nieuwe jaren, een volgend groot lustrum, een eeuwfeest, gaan organiseren voor de Oude Groenewoudseweg 156.

Ik wens hun namens de bejaarde ganggenoten veel succes!